

Fördelningsanalysenheten
Mats E Johansson
Finansdepartementet
10333 Stockholm

Utkast remissvar

Jämlikhetskommissionens betänkande En gemensam angelägenhet (SOU 2020:46)

Inledning

Almega har beretts möjlighet att yttra sig över Jämlikhetskommissionens betänkande.

Utgångspunkten för Jämlikhetskommissionens arbete är att det går att kombinera en god ekonomisk tillväxt med ett högt mått av jämlikhet och att det är värt att eftersträva en hög lägstanivå för bland annat utbildning, hälsa, inkomster och bostäder i samhället. Om alla medborgare i ett samhälle rustas i dessa avseenden, kan de utvecklas och bidra till samhället efter förmåga.

Almega delar i stor utsträckning den synen. Alla i samhället bör ha tillgång till utbildning och vård och omsorg av god kvalitet. De största ekonomiska skillnaderna i samhället finns dock mellan de som har ett arbete och de som saknar det. Därför är ekonomisk tillväxt, jobb och företagande grundläggande för att förbättra villkoren för personer med låga inkomster.

Almega delar däremot inte kommissionens slutsatser att den ekonomiska ojämlikheten i Sverige har ökat mest av alla länder inom OECD. Sverige är fortfarande ett land med hög jämlikhet. Inkomstfördelningen tillhör de jämnaste inom EU.¹ Kommissionen väljer att jämföra dagens svenska inkomstfördelning med situationen på 1980-talet. Det är en dålig referenspunkt. 1970 och 1980-talet var period med omfattande ekonomiska problem, hög inflation och obefintliga reallöneökningar. Att inkomstfördelningen var något jämnare då är en liten tröst när den faktiska situationen, inte minst för låginkomsttagare, var mycket sämre än i dag.

Betänkandet innehåller ett mycket stort antal förslag på fler regleringar, utökad offentlig styrning, höjda bidrag och skattehöjningar i syfte att öka den ekonomiska jämlikheten. Förslagen kommer enligt Almegas bedömning inte att lösa de problem som kommissionen pekar ut utan tvärtom förvärra dem.

Jämlikhetskommissionens betänkande är mer än 1 100 sidor långt och innehåller ett stort antal förslag och rekommendationer inom de flesta politikområden. Flertalet av förslagen bygger dock på en kortfattad – närmast ytlig - bakgrundsanalys och presenteras översiktligt utan de konsekvensanalyser som förväntas från en statlig utredning. Några av förslagen är värda att överväga medan den stora delen måste avfärdas.

Almega begränsar sitt yttrande till vissa av de förslag som kommissionen lägger inom dessa politikområden; utbildning, arbetsliv, mottagande och integration, arbetskraftsinvandring, hälso- och sjukvård, samt skatter.

---

¹ Eurostat (2019).

Utbildning

Almega håller med kommissionen om att ett väl utbyggt utbildningssystem med en hög lägstanivå på kvalitet är ett av de starkaste instrumenten för att skapa och vidmakthålla ett jämlikt samhälle. Sverige är en kunskapsnation med ett mycket kvalificerat näringsliv. Det är enormt viktigt att näringslivet även i fortsättningen kan hitta den kompetens de behöver. Därför måste utbildningen hålla hög kvalitet och vara relevant för arbetsmarknadens behov.

Kommissionen vill öka den statliga styrningen över skolan genom att skapa en regionalerad skolmyndighet som ska se till att de statliga målen genomförs på både regional och kommunal nivå. Almegas avstyrker förslaget som sannolikt skulle leda till ytterligare byråkratisering av skolsystemet utan att ha några tydliga fördelar.

Almega avstyrker förslaget att skolpengen till kommunala skolor ska bli högre än till fristående skolor. Kommissionen har enligt Almegas uppfattning inte presenterat tillräckligt underlag för att motivera en sådan förändring. Kommunala skolor får redan idag högre ersättning än fristående skolor. Enligt lag ska elever i friskolor få samma skolpeng som elever i kommunala skolor. Detta gäller dock endast grundersättningen. Utöver grundersättningen tillkommer kommunala ersättningar utifrån flera socioekonomiska faktorer samt olika statliga bidrag. Det samlade utfallet är, enligt skolforskaren Gabriel Heller Sahlgren, är att kommunala skolor i genomsnitt får åtta procent högre ersättning per elev än fristående skolor.²

Almega avstyrker kommissionens förslag att de fristående skolorna tydligare ska integreras i det offentliga utbildningssystemet och att den fria etableringsrätten ska begränsas genom förhandsprövning av behovet av nya skolor.

Almega avstyrker förslaget om att utreda frågan om vinstdrivande verksamhet inom skolområdet är förenligt med myndighetsutövning.

Almega avstyrker förslaget att offentlighetsprincipen bör ges samma innebörd hos fristående skolor som idag gäller för kommunala skolor. Frågan blev aktuell efter SCB:s olyckliga ändring av praxis som ledde till sekretess för vissa uppgifter från fristående skolor. Tillgången till jämförbara uppgifter om skolors resultat är nödvändig för att förbättra skolors kvalitet och för att elever och föräldrar ska kunna göra välgrundade val av skola. Det är därför glädjande att det nu finns en lagrådsremiss som, enligt vår uppfattning, åter kommer att säkerställa tillgången till skolinformation.

Arbetsliv

Kommissionens förslag om att utreda anställningstryggheten för visstidsanställda och öka till möjligheten till arbetslöshetsersättning vid egen uppsägning har blivit irrelevanta efter uppgörelsen om LAS och omställning som träffats av parterna.

Almega tillstyrker dock förslaget om att utreda vinster och kostnader av att ge arbetstagare rätt till barnomsorg på kvällar och helger.

Almega tillstyrker också förslaget att Arbetsförmedlingen ska utveckla en bättre profileringsmodell för arbetssökande för att bedöma deras behov. Detta är viktigt för att oberoende aktörer kan ge de arbetssökande rätt insats.

Mottagande och integration

Kommissionen tar upp sambandet mellan invandringen och ökade ekonomiska skillnader men utvecklar inte resonemanget vidare. Enligt Almegas är den höga asylinvandringen och den bristande integrationen de senaste två decennierna en viktig förklaring till ökade

---

² Heller Sahlgren (2020) Friskolorna och skolkostnaderna, Svenskt Näringsliv, 6 nov 2020.

skillnader livsvillkor i samhället. Detta understryker behovet av att integrationen förbättras och tiden för ankomst till etablering och ett arbete kortas avsevärt.

Almega tillstyrker kommissionens förslag om förstärkta integrationsinsatser för asylsökande och samhällsorienteringen under väntetiden.

Almega tillstyrker även förslaget om att asylsökandes utbildning och yrkeserfarenhet ska kartläggas och att resultatet ska användas för att avgöra var dessa ska kommunplaceras. Almega anser dock att fristående aktörer är mest lämpliga att genomföra de utbildnings- och matchningsinsatser som nyanlända behöver för att få arbete.

Almega avslår däremot förslaget om höjd dag ersättning för asylsökande eftersom signalvärdet av villkor i olika mottagarländer kan påverka migrationsströmmarna.

Arbetskraftsinvandring

De utmaningar som finns med asylinvandringen gäller inte arbetskraftsinvandringen där de personer som kommer till Sverige arbetar från den första dagen.

Arbetskraftsinvandringen är begränsad. Drygt 20 000 personer kommer till Sverige varje år, varav de flesta stannar kort tid. Arbetskraftsinvandringen lämnar dock stora samhällsekonomiska överskott och bidrar varje år med 1,7 miljarder kronor till den offentliga välfärden.³ Systemet vilar på att arbetsgivarna avgör rekryteringsbehovet och att alla som kan få ett arbete med lön och andra villkor enligt kollektivavtal eller praxis i yrket har rätt att arbeta i Sverige.

Almega avstyrker därför kommissionens förslag om att återinföra det system där en myndighet avgör vilka företag som får rekrytera kompetens från länder utanför EU.

Almega avstyrker också utredningens förslag om en sanktionsavgift mot arbetsgivare när villkoren för en anställning försämras jämfört med de villkor som låg till grund för arbetstillståndet. Villkor måste kunna ändras under en anställning så länge de fortfarande uppfyller kollektivavtal eller praxis inom yrket.

Almega avstyrker även kravet på att anställningserbjudanden som ligger till grund för ansökningar om arbetstillstånd ska vara bindande. Handläggningstider för arbetstillstånd kan vara långa och ansökan kan avslås. Rekryteringsbehovet kan förändras under väntetiden. Arbetsgivare ska inte tvingas lämna ett bindande anställningserbjudande till en person som kanske inte kommer att kunna tillträda tjänsten.

Hälso- och sjukvård

Almega delar inte kommissionens kritik av privata sjukvårdsförsäkringar och anser inte att den har fog för påståendet att försäkringarna inte har kortat köerna inom vården. Det är Almedias bedömning att de resurser som försäkringarna tillför vården – 3,5 miljarder kronor om året - avlastar den skattefinansierade vården och kortar köerna även för personer som inte har en privat försäkring.

Kommissionen rekommenderar att de offentliga huvudmännen ska kräva insyn hos privata vårdgivare även för den privatfinansierade vård som dessa utför. Detta krav följer inte av hälso- och sjukvårdslagen och är alldeles för långtgående. Almega avstyrker därför detta. Däremot är det viktigt att de offentliga huvudmännen följer upp de avtal de har med privata vårdgivare.

Almega avstyrker bestämt kommissionens förslag att regionerna ska vara fria att själva avgöra om fri etableringsrätt inom primärvårdens ska tillåtas i deras region.

---

³ Almega (2021) Sveriges välfärd vinner på kompetensinvandring.

Vårdvalsreformen har ökat valfriheten och förbättrat tillgången till primärvård för alla socioekonomiska grupper. Den måste bibehållas.

Almega avstyrker även förslaget om att huvudalternativet för utprovning av hjälpmedel till personer med funktionsnedsättningar bör vara offentlig drift och att hjälpmedel endast bör få lämnas ut av offentliganställd personal. Detta riskerar att minska valfriheten och bromsa innovationer inom hjälpmedelsområdet.

Skatter

Utredningen lägger ett stort antal förslag på skatteområdet. Samtliga av kommissionens förslag innebär skattehöjningar. Förslagen är i korthet:

- Återinförd arvs- och gåvoskatt och en utredning om återinförd förmögenhetsskatt.
- Slopade nedsättningar av kapitalskatten.
- Höjda skatter för delägare i fåmansbolag
- Höjd fastighetsskatt för småhus och bostadsrätter
- Långsiktigt nedtrappade ränteavdrag.
- Avskaffat ROT-avdrag och stopp för utvidgningar av RUT-avdraget.
- Utredning om höjd moms på bland annat livsmedel och restaurangtjänster.

Almega avstyrker samtliga förslag med undantag för nedtrappningen av ränteavdraget som skulle kunna övervägas inom ramen för en större skattereform där även skatten på kapitalinkomster och arbetsinkomster sänks.

Flera av de skattehöjningar som föreslås skulle, enligt Almegas mening, göra det svårare att starta och driva företag i Sverige och få skadliga effekter på både ekonomisk tillväxt och skapandet av nya jobb. Resultatet skulle bli försämrade livsvillkor för personer med lägre inkomster snarare än förbättrade.

För Almega

Stockholm 2021-04-12

Andreas Åström, näringspolitisk chef

Patrick Joyce, chefekonom